

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De|| EXTREMA VNCTIO-||NE, ORDINE, ET MATRI-||MONIO.|| SINGVLIS LIBRIS
EX-||PLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXVIII. Primum gradum consanguinitatis tām in recta, quām in transuersa
linea; & primum affinitatis in recta linea, iure naturæ interdictos esse; &
ab homine indispensabiles.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54104](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-54104)

C A P V T X X V I I I .

Primum gradum consanguinitatis tam in recta,
quam in transversa linea, & primum affinitatis
in recta linea, iure naturae interdictos est,
& ab homine indispensabiles.

Sed iam TERTIA propositione: Iure naturae interdicta sunt coniugia in primo gradu consanguinitatis, tam in recta linea, quam in transversa, in primo gradu affinitatis in recta linea tantum. Docimus in superiori conclusione, non omnia pracepta gradibus prohibitis ad ius naturae pertinere: nunc explicamus, quae sint censenda pracepta iuriis naturae.

Est autem circa propositionem istam tertiam PRIMO loco NOTANDVM, nos nihil dixisse de secundo, & tertio, sequentibus gradibus in recta linea, non quod eos non punimus iure naturae prohibitos, sed quia eadem ratio esse videtur de primo & de ceteris: est enim communis sententia, inter ascendentes & descendentes omnia coniugia esse prohibita. Nam etiam si in gradibus remotorioribus minor superpropinquitas sanguinis, tamen maior est inæqualitas ætatis, quæ defectum illum propinquitatis compensat; ut, exempli gratia, inter nepotem & auiam minor est propinquitas sanguinis, & proinde minor indecentia coniugij, quam inter filium & matrem; tamen maior est inæqualitas ætatis, & consequenter maior indecentia ratione ætatis: nepos enim rur est adolescens, cum auia iam est anus. Pariter inter nepotem & proauiam, minor est propinquitas sanguinis, tamen maior inæqualitas ætatis, quam inter nepotem, & auiam. Et quando tam procul proceditur in gradibus, rur nulla sit communicatio sanguinis, ut in quinto gradu, &c. sequentibus; tunc aut mortui sunt ascendentes, aut omnino confecti, ac decrepiti; & contraria, descendentes, aut infantulus, aut tam teneræ ætatis sunt, ut nulla ratio ferat, inter se coniugia copulari.

SECUNDO loco NOTANDVM est, nos in conclusione posuisse primum gradum, sed non omnino viueſſaliter;

Nam primum gradum affinitatis in linea transuersa, ut leui-
ricum fratria, non putamus prohibitum esse iure naturæ
vi conclusione superiore docuimus. Neque id mirum vide-
ti debet. Nam magna differentia est inter primum gradum
in linea recta, & primum in transuersa; & rursum dictamen
est non contemnendum, inter consanguinitatem & affini-
tatem: immo in eodem primo gradu in linea recta, inueni-
tur latitudo quædam, & proinde diuersitas.

Possimus autem doctrinæ caussa ita disponere ordinem
coniugiorum iure naturæ prohibitorum. PRIMVM, idque
omnium turpissimum est, filij cum matre. Nam & summa
coniunctio est inter matrem & filium, & præterea deberet
mater, quæ naturæ ordine filio præst, eidem coniugij ra-
tione subesse.

SECUNDVM est, patris cum filia. Id enim par est primo,
quod attinet ad coniunctionem, sed minus turpe est, quia
non inuertitur ordo regiminis, cùm & filiæ, & vxoris sit, sub-
iici, non præesse. Ac de his duobus omnes conueniunt, iure
naturæ esse prohibita.

TERTIVM est, frattis cum sorore germana, ex utroque pa-
rente: nam & hic summa coniunctio est, sed lateralis, & ideo
minor, quam sit ea, quæ patri cum filia intercedit.

QUARTVM est, fratis cum sorore, ex altero tantum pa-
rente: neque enim dubium esse potest, quin sit minus turpe
coniugium cum sorore ex altero parente, quam ex utroque.

QVINTVM est, priuigni cum nouerca, id enim parum
omnino abest à tertio, & fortè nihil. Nam etiam si ex una par-
te minus turpitudinis habeat, quia est affinitas, non consan-
guinitas: tamen ex altera parte plus indecentiæ præ se fert,
cùm sit in recta linea, & inuertitur ordo regiminis; nouerca
enim est loco matris, & ordinariè etiam senior esse solet, & in
priuignum ordine naturæ potestatem habet.

SEXTVM, & VLTIMVM est, vitrii cum priuigna: hoc
enim est in eodem gradu cum superiore, sed deest indecentia
ex peruersione regiminis. Priuignæ subesse conuenit vitri-
co, siue sit loco tantum patris, siue fiat etiam maritus: & quod
dictum est de priuigno, & nouerca, intelligendum est etiam
de genero, & socru; & quod dictum est de vitrico, & priui-
gna, intelligendum est de socero, & nuru. Et his quatuor

SS 3 gradi-

gradibus non defunt qui negent eos iure naturæ prohibitos, in quibus est Caietanus in 2. 2. quæst. 154. art. 9. tamen sententia communior & verior, contrarium haber.

TERTIO NOTANDVM est, nos in conclusione diximus, coniugia in his gradibus indispensabilia esse ab homine, quia putamus, à Deo dispensabilia esse coniugia omnia in quibus gradu: nullus enim est gradus in quo coniugium ita sit intrinsecè malum, ut repugnet illud fieri bene. Quodero patet, quia nullus gradus tollit finem Matrimonij primitum, vel secundarium, licet aliquo modo impedit: nam ex coniugio etiam filij cum matre, nasci possunt liberi, & educari, &c. neque legi ullum, qui expresse hoc negaverit. Nam ipse etiam Caietanus in 2. 2. quæst. 154. articul. 9. gradum istum primum in linea recta, dicit habere per se, & naturaliter annexum impedimentum coniugij; tamen ibidem scribit, coniugium in hoc gradu dispensabile esse ab auctore naturæ.

Et aliquod argumentum ad hoc probandum adferri potest ex facto filiarum Loth, quæ cum existimarent, nullum omnino virum in mundo superesse, crediderunt sibi licet esse, ex proprio patre liberos querere, Genes. 19. Et quam à peccato non excusentur, quia debuissent curam istum generis propagandi patri relinquere, aut certè cum eo communicare consilium, & ipsius exspectare iudicium, & non præuenire, ac patrem decipere: tamen factum ipsum indicat, in tam extremo casu non esse omnino contra humanam rationem eiusmodi coniugium, præsertim si accedens auctoritas dispensantis Dei. Immò Chrysostomus homil. 44. in Genesim, & Ambrosius libro 1. de Abraham, cap. 6. eas omni criminè liberant. Augustinus libro 22. contra Faustum, cap. 43. peccasse dicit, non tam ardore libidinis, quam nimis amore posteritatis.

His notatis, probatur conclusio PRIMO, quia omnia in sola coniugia prædicta puniuntur ultimo supplicio in Lev. cap. 20. cum cetera puniantur leuioribus pœnis.

SECUNDO, quia nulla extant exempla Sanctorum, qui vlo uñquam tempore in his gradibus contraxerint Matrimonia, cum tamen extant de aliis, ut sçp̄ ostendimus.

TERTIO, quia nulla uñquam facta est dispensatio ab Eccl. 41. 10.

clesia in his gradibus: quamuis non defuerint, qui eam aliquando quererent. Nam de comite Armeniaco refert Paulus Emilius in Lodoouico XI. cum falso Pontificis diploma sororem germanam sibi matrimonio coniunxisse; quia nimirum verum diploma extorquere nunquam potuit à Pontifice, falsum à corrupto quodam ministro procurauit. In gradibus autem quos diximus iure naturæ non prohibiti, non semel factæ leguntur dispensationes. Facta enim legitur in primo gradu affinitatis in linea transuersa, ab Innocentio III. cap. finali, de diuortiis; & à Martino V. teste Antonino, 3. p. tit. 1. cap. II. summae Theologicæ; & rursum in secundo gradu consanguinitatis, ab Alexandro VI. teste Cajetano in 2. 2. q. 15. art. 9. Immò (ut suprà est demonstratum) Innocentius III. cap. Gaudemus, de diuortiis, aperte declarauit, in secundo & sequentibus gradibus, Matrimonia inter infideles contracta, rata esse debere.

QUARTO, quia omnes Gentes aut à coniugiis prædictis naturaliter abhorrent, aut si quæ Gentes iis indulgent, ab aliis feræ, & barbaræ iudicantr.

Perse, qui connubia cum parentibus, & sororibus permittebant, ab omnibus reprehenduntur, vt à Tertulliano in Apologetico, cap. 9. à Chrysost. homil de Pentecoste in fine, ab Augustino, quæst. 61. in Leuiticum, à Theodoreto in libr. de legibus. Aristoteles quoque in lib. 2. Politicorum, inde reprehendit communionem vxorum, quia sequeretur, vt filii parentibus, & fratres sororibus iungerentur. & in libr. 9. de Historia animalium, cap. 47. scribit, camelos, & equos non posse adigi, vt cum matribus misceantur, & exempla duo planè admirabilia refert. Quod etiam facit Plinius lib. 8. naturalis Histor. cap. 42. Suetonius in Caio, inter flagitia Caij Imperatoris refert, quod sororem Drusillam vxoris loco habere voluerit. Eutropius, & alij Scriptores in Antonini Caracalla vita, notant eundem, quod ob nimiam impudicitiam à nouerca Iulia non abstinuerit.

DENIQUE Ambrosius in epist. 66. ad Paternum scribit, coniugium patris cum filia pugnare cum lege naturæ, scripta in cordibus singulorum, & Augustin. lib. 15. ciuit. cap. 16. scribit, coniugia cum sororibus, non nisi peruersis legibus fuisse permitta. Quod enim semel factum est, compellente

necessitate, à filiis Adæ, ita postea multiplicatis hominibus natura exhorruit, quasi nunquam licuerit. Possent etiam adduci rationes aliquot naturales ex S. Thoma, & auctoribus: sed eæ commodius adducentur pro conclusione sequenti.

Iam verò contra tertiam hanc propositionem obiciunt argumenta quædam. PRIMUS sumitur ab exemplo filiorum Adæ, qui cum sororibus suis Matrimonia contrixerunt. Si enim eiusmodi coniugia cum lege naturæ pugnant, non possent iure contrahī, nisi dispensante auctore naturæ. Nulla autem tunc facta legitur dispensatio; nec videatur decuisse diuinam sapientiam, ut eodem tempore legem conderet, & in lege dispensaret: quare non erit prohibitum iure naturæ coniugium cum sorore.

RÉSPONDEO, PRIMO fieri potest, vt Deus cum filiis Adæ dispensauerit, vt sororibus iungereantur: non enim requiebatur externa aliqua dispensatio per vocem, aut scripturam, sed satis erat interna inspiratio; fortè etiam Deus per Adamum significauit, ac declarauit eius filiis voluntatem suam. NEQUE absurdum est, quod in ipso mundi iunctu in ea lege dispensauerit Deus, quandoquidem voluit rem auctor omnes homines ab uno procedere, neque bonum dicauit, plures simul masculos, pluresq; fœminas procreare.

SECUNDUS, facilius dici potest, nulla fuisse opus dispensatione, quia coniugium fratris cum sorore, iure naturæ prohibetur, excepta summa illa necessitate generis propagandi ut in secunda propositione declaratum est.

SECUNDUM argumentum sumitur ab exemplo Abrakhæ, qui sororem veterinam duxisse videtur, cùm ipse dicat Gen. 20: Verè soror mea est filia patris mei, non filia matris meæ, duxi eam in uxorem. RÉSPONDEO, Saram dici sororem Abrahæ de more Scripturarum, quia consanguinea eius erat, neptis videlicet ex patre.

Et quia non solum nonnulli ex nostris, sed etiam Bassi lib. de repudiis contendit, Saram germanam sororem Abrahæ fuisse, idè sententiam nostram paulò fusius confimare cupio, & ea quæ contraria obiciuntur, refutare. Igmar neptem ex fratre, non sororem germanam fuisse, probavit PRIMO auctoritate doctissimorum scriptorum, s. Hieronim.

nymij in quæstion. Hebraicis, ad cap. II. Gen. & in lib. contra Eluidium, S. Augustini lib. 16. ciuit. cap. 12. & 16. & lib 22. contra Faustum, cap. 31. & Iosephi Hebrei lib. I. an-

tiq. cap. 14.

SECUND O probatur ex cap. II. Gen. vbi legitimus: *Thare genuit Abram, Nachor, & Aran.* Et infra: *Duxerunt Abram, & Nachor uxores; nomen uxoris Abram Sarai; & nomen Nachor Melcha, filia Aran patris Melchæ, & patris lesche,* quo loco per Iescham non potest intelligi nisi Sarai, quæ teste Iosepho & Hieronymo, binominis erat. Neque enim vlo modo credibile est, Scripturam prodere voluisse patrem Melchæ, & non patrem Sarai, personæ lengè dignioris; & deinde quorsum mentio fieret leschæ, si diuersa esset a Sarai?

TERTIO probatur ex eodem capite, vbi sic legimus: *Tulit itaque Thare Abram filium suum, & Loth filium Aran filij sui, & Sarai nurum suam, uxorem Abram filij sui.* Quare non dixit: Et Sarai filiam suam; sed solum: *Nurum suam?* certè filia coniunctior est patri, quam nurus. Sed quia non erat propriè filia, noluit eam miscere cum iis, qui propriè erant filij.

QUARTO probatur, qua si Abraham, & Nachor acce-
pissent sorores Germanas, id fecissent, quia eo tempore per
mores illarum gentium licuisset; vt fatentur, qui defendunt
Saram fuisse Abrahams sororem Germanam. Neque enim
recurrentum est ad dispensationem diuinam, cùm ea neces-
saria non fuerit, si non est contra ius naturæ tale coniugium
vt aduersarij volunt. At si tunc & per legem naturæ, & per
mores gentis licuisset tale coniugium inire; nihil profuisset
Abrahæ dicere: *Soror mea est.* Id enim dixit ad tegendum
coniugium, vt patet Gen. 12. & 20. quod idem postea fecit
Iaac, Gen. 26. interrogatus enim de vxore sua, ac timens
propter illam occidi, dixit: *Soror mea est.* Oportet igitur
fateri, homines locorum illorum ita horruisse coniugium
cum propria sorore, vt auditu nomine sororis, statim crede-
rent eam non fuisse vxorem.

DENIQUE quis credit Abrahamum sine vlla necessitate
duxisse propriam sororem, cùm propter hoc crimen Deus
iussit, Lexit, 20. vtrumque coniugem simul necari?

S E D respondendum est ad obiectiones Caetani, quicorū sentit in explicatione cap. 20. Gen. & cap. 18. Leuiticii, & nonnullorum aliorum.

P R I M O obiiciunt verba illa expressa: *Verè soror mea est.* R E S P O N D E O , significati illis verbis, *verè fuisse consanguineam.* Nam etiam Isaac, Gen. 26. dixit de Rebecca, *sororem suam esse, cùm tamen constet eam fuisse neptim ex patre;* id est, filiam Bathuelis filij Nachor fratris Abraham: itidem Abraham vocat Loth fratrem suum, Gen. 13. cùm tamē eius nepos: & Tobias iunior: *Tu scis Domine, quia non luxuriae causa accipio sororem meam coniugem,* & tamen non erat soror eius germana. Daniel. 5. vocatur Nabuchodonosor pater Baltasaris, cùm tamen esset avus eius, ut in eum locum scribit Hieron. Denique Matth. 11. nominantur quidam fratres Domini, cùm tamen nullos habuit Dominus germanos fratres.

S E C U N D O obiiciunt; *Esto, fratres dici possint consanguinei æquales, absurdum tamen est, patrum dici fratres neptis, cùm potius pater dici deberet.* R E S P O N D E O , id non esse absurdum, docent exempla allata, Isaac vocantis Rebecam sororem, quæ erat neptis ex patre: & Abraham vocantis Loth fratrem, qui erat nepos ex fratre.

T E R T I O obiiciunt: *Cùm Abraham ait, filia patris loquitur de patre propriè dicto, non de auo, ergo de sorore loquitur, non de nepte.* Antecedens Caetanus probat, quæ cùm addidit Abraham: *Et non filia matri mee,* sine dubio est matre propriè dicta loquebatur; igitur etiam cùm ait: *Filia patris mei,* de patre propriè dicto loquebatur.

R E S P O N D E O , de patre propriè dicto loquitur Abraham, quia de patre suo, non de patre Saræ loquitur; ait enim: *Filia patris mei, non autem filia patris eius, Is autem, qui propriè pater erat Abraham, pater impropriè, id est, auis erat Saræ, mater autem Abraham, non erat mater, neque aua Saræ, quia arian pater Saræ, non erat frater Abraham uterius, sed expatriantum, & ideo dixit: Filia patris mei, non, Filia matris meæ.* Quare improprietas non est in voce P A T R I S , sed in voce F I L I A , quæ pro nepte accipitur.

A T EUR non dixit aperte; Neptis patris mei? vel, filia fratre mei? cur impropriè loqui maluit, quam propriè? R E S P O N D E O ,

DOMINA DEO, quia dixerat: *Soror mea est*, debuit consequenter loqui, ac dicere: *Filia patris mei*. PRAETEREA, quia pater Saræ obiit ante auum, ut habemus in Gen. cap. II. illa non alium patrem agnoscebat, quam auum, & ideo etiam Abrahæ sotorem illam appellare solebat. Et hoc est quod ait Chrysostomus hom. 45. in Gen. quem perperam allegant quidam pro contraria sententia. Dicit enim appellatam sororem Abrahæ, quia eundem patrem vocabat, quem ille; nimis quia patre propriè dicto omisso, non alium patrem nouerat, quam auum.

QUARTO obiiciunt: *Si non propriè soror erat Abrahæ mi Sara; ergo Regé fefellit, cùm ait; Soror mea est*. RESPONDEO, non fefellit mendacio, sed elusit ambiguitate, quod litigium est, cùm aliquis interrogatur non iuridicè.

AT saltem debuisset postea rem totam aperire, cùm petulum evasisset, ne Regem illum in eam opinionem induceret, quasi cum sorore germana Matrimonium contraxisset. RESPONDEO, credibile est omnino, sermonem longiorem habitum inter Abraham, & Regem illum, & omnia fusè explicata, sed Scriptura breuiter, more suo, rem attingit.

QVINTO, obiici potest argumentum paulò difficultius. Nam si Sara filia esset Aran, & vxor Abrahæ, ut nos dicimus, debuisset cogniti, cùm pater eius Aran septem esset annorum, quod fieri nullo modo potest. Id autem sequi, ita probo. Abraham erat decem annis senior, quam Sara, ut patet ex cap. 17. Gen. vbi sic loquitur Abraham: *Putásne centenario nasceretur filius, et Sara non agenaria pariet?* ergo quando nascebatur Sara, decem annorum erat Abraham. Sed Aran erat junior ipso Abraham, saltem duobus annis, cùm esset tertius ab ipso; genuit enim Thare tres filios; Abram, Nachor, & Aran Gen. II. Ergo Aran erat octo annorum, quando nascebatur Sarai, ergo anno septimo illam genuit, si est eius filia.

RESPONDEO, Aran maior erat natu, quam Abraham, & quam Nachor, licet ob dignitatem primo loco ponatur Abraham. Id verò non temere dico, neque solum ad hanc soluendam difficultatem excogitaui, sed ex ipsa Scriptura didici. Nam Gen. II. sic legimus: *Vixit Thare septuaginta annos*

XX

annū, & genuit Abram Nachor, & Aran. Ex quo hōs
habent, anno septuagesimo Thare, iam natos fuisse tres
stos filios: non enim Scriptura significat, eodem anno omnes
tres genitos fuisse, sed illo anno iam habere cōp̄isile ipsum
Thare tres filios, vnum videlicet illo anno genitum, & alios
antea. Illo autem anno natus est Abraham; Scriptura enim
in Genesi semper indicat tempus natuitatis eorum, quoniam
texit genealogiam, ut sciamus etatem totius mundi, aliis pre-
termis, qui ad istam Chronologiam non pertinet. Hav-
demus Scripturam Gen. 4. prodiisse, quo anno erat
Adæ natus sit Seth, per quem texitur Chronologia, non su-
tem quo anno eiusdem Adæ natus sit Abel, vel Cain: &
Gen. 5. dicitur Noë, cùm quingentorum esset annorum, ge-
nuiisse Sem, Cham, & Iaphet. Vbi notatur præcisè annus, quo
natus est Sem, quia per illum deducitur Chronologia: & in
reliquis idem obseruare licet. Cùm ergo solus Abraham ei
filiiis Thare, sit is, cuius explicatur genealogia, & per quem
texitur Chronologia, necesse est dicere, illo anno ipsum de-
rum esse, alios autem antea. Proinde Aran non septem
forte viginti septem, aut trigintra separam annorum eu-
quando genuit Sarah: quod etiam inde confirmatur, quia
obiit ante ceteros & quia etiam Nachor filiam cun-
cepit.

T E R T I U M argumentum principale, ducitur ab exemplo
Thamar filiæ Dauid, quæ cum à fratre suo Ammon oppri-
meretur, dixisse legitur: *Noli frater mi, noli opprimere me,*
noli facere stultitiam hanc; quin potius loquere ad Regem,
& non negabit me tibi. 2. Reg. 13. Ex hoc enim loco intel-
ligimus, non fuisse inusitatum, ut à fratribus ducerentur so-
rores: alioqui enim, vnde consilium illud pueræ venisset in
mentem?

R E S P O N D E N T aliqui, Thamar non fuisse reuera filiam
Dauid, sed priuignam, atque idē fuisse quidem sororem in-
terinam Absolon, sed non sororem vlo modo Ammon. At
hoc defendi non potest. Nam in illo ipso capite t. lib. 2. Reg.
vocatur Thamar filia Regis, & soror Ammon, & clarissima
lib. 1. Paralip. cap. 3. enumeratis omnibus filiis Dauid, sub-
iungit Scriptura: *Omnes ȳ filii Dauid, absque filiis concubi-*
nerum, habueruntq; sororem Thamar. Non potuit autem
Thamar

Thamar soror esse omnium filiorum Dauid, qui ex variis uxoribus, & concubinis nati fuerant, nisi cundem cum illis patrem habuerit.

RESPONDENT igitur alij, Thamar fuisse quidē veram sororem Ammon, & benē noscē, tale coniugium esse illicitum, sed tamen illa verba protulisse, vel quia nullum aliud consilium in illis angustiis ei occurrit, vel quia putauit fratrem perturbatum illa vehementi passione non animaduersum fuisse, illicitum esse coniugium cum sorore. AT neque hoc dici potest: nam Thamar serid loquitam de coniugio fraturo, si à Rege id peteretur; indicant eius verba in eodem capite. Nam cū vi compressa à fratre, in summum odium amore conuerso, expelleretur, dixit: *Maius est hoc malum, quod nunc agū aduersum me quād quod antē fecisti, expellens me.* Voluit igitur illa cū eo, more coniugis permane- te; atque id fatagebat, vt Dauide consentiente, ab Ammon in vxorem duceretur.

Quo posito ad argumentum RESPONDEO, non posse sumum argumentū duci ab opinione, & verbis vnius pueræ, quæ etiam si nunquam viderat tale coniugium, & ipsa etiam absoltè id horrebat: tamen existimauit minus malum esse à fratre duci in vxorem, quād vi stuprari, præsertim si Regis allenus accederet.

QVARTVM argumentum simile est superiori; dicitur enim ab exemplo Adonie, qui nouercam suam Abisag Sunatidem petuit in vxorem, 3 Reg. 2.

RESPONDEO PRIMO, non constat Abisag fuisse uxorem Dauid, & per hoc neque constat fuisse nouercam Adonis filij Dauid. Nam vt loco citato dicitur, ministrabat illa Daudi seni, atque ad eum calefaciendum cum eo cubabat, sed neque vocatur vxor, neque Dauid eam cognouit, vt Scriptura loquitur in eodem loco.

SECUNDO, cū Adonias ob eam petitionem à Salomo- de pœna capitis affectus fuerit, signum est, illum rem illicitam postulasse: certè enim plus valere debet sententia Salomonis Regis sapientissimi, quād postulatio Adoniae.

CAPUT